

СТАНОВИЩЕ

относно дисертационен труд

за присъждане на ОНС “доктор” на тема

“Ландшафтно-устройствени, композиционни и дендрологични особености на дворцовите паркове в България. (Сравняването им с аналози в Крим)”,

от ланд. арх. Цветелина Николова Йорданова,

Научен консултант: проф. д-р арх. Борислав Борисов

от доц. д-р. арх. Стела Ташева,

Институт за изследване на изкуствата, БАН

За изготвяне на настоящото становище, съгласно заповед 1165/04.11.2016 г., са представени дисертационен труд и автореферат със систематизирани резултати и приноси, както и списъци с публикации и цитации. Считаю, че представеният материал е достатъчен и отговаря напълно на изискванията за условията и реда за придобиване на ОНС “доктор” съгласно настоящата законодателна рамка на България.

Темата на дисертацията е “Ландшафтно-устройствени, композиционни и дендрологични особености на дворцовите паркове в България. (Сравняването им с аналози в Крим)”. Обект на изследването са дворцовите паркове, като текстът е съсредоточен най-вече върху “Евксиноград” и “Врана” в България, и “Алупкинский” и “Массандровский” в Крим. Предмет на дисертацията са техните композиционни модели, разгледани в сравнителен план; историческото им развитие, степента на изграденост и подборът на дендрологичните елементи, както и разкриването на факторите оказващи дългосрочни влияния върху всички тях.

Използваната в труда научна методика е адекватна на поставените цели и задачи, и включва документни и теренни изследвания, сравнителен анализ на архивни данни, текстове и картни материали, компонентен анализ, систематизация, както и индукция, историческо проследяване и експертна оценка. Заложен е интердисциплинарен подход и е приложен сравнителен синхронен и диахронен анализ.

Целта на дисертационния труд е да се характеризира композицията и да се концептуализира периодизацията на историческото развитие на дворцовите паркове в България както и да се предложат общи мерки за опазването им. Дисертацията се състои от увод, четири части, библиография и приложения.

В увода е направена постановка на изследването.

В първата част е извършен синтезиран историографски преглед и е изведена обобщена картина на типологията на дворцовия ансамбъл и на прилежащото му градинско-парково изкуство в България в края на XIX и началото на XX век. Проследено е

историческото развитие на парковете “Евксиноград”, “Врана” и “Кричим”, фиксирани са появата и трансформациите на отделни техни елементи и структури. В хода на изследването “Кричим” е определен за несъответстващ на определението “дворцов” парк и изваден от последващия сравнителен анализ. Създаден е паралел с подходящи като регион и време паркове в Крим. В паралелното проследяване се апробира новопредложената за парк “Евксиноград” периодизация и се доказва избора на периодизация за “Врана”, определят се основни исторически и икономически фактори на развитието на парковете, извършва се таблично сравнение по коефициента им на изграденост.

В втората част са разгледани ландшафтно-устройствените, композиционните и дендрологичните особености на парковете. Обектът на изследването е поставен в контекста на актуалната за периода на развитие паркова теория и са характеризирани стилите и композиционните му елементи. В хода на работа, паркът “Евксиноград”, който към днешна дата е най-малко познат на професионалната общност в България, е цялостно документиран, като са създадени аналитични модели на неговата композиция, алейна мрежа както и на вида, височината, състоянието и разпределението на растителността. Извършени са редица съпоставки на подбрани показатели между него и останалите паркове в изследването.

Резултатите на сравнителния исторически и композиционен анализ са обобщени в трета част на дисертацията. В нея е предложена подробна методика за документиране на съществуващи паркове (апробирана в случая на Евксиноград) както и основни мерки за опазването им.

Изводите и приносите са обобщени в четвъртата част, а приложенията включват факсимилета от ценни архивни документи използвани в изследването.

Резултатите от дисертацията включват: проследяване на историческото развитие на парковете; разкриване на спецификата на дворцовото градинско – парково изкуство в България; таблична съпоставка на разглежданите обекти; определяне на композиционните и стилистични характеристики на дворцовите паркове; запис на актуалното състояние на ключови обекти и компоненти и дефиниране на съществуващите проблеми в поддържането и опазването им.

Основни научни новости на разработката са:

- цялостно систематизиране и класифициране на важни за градинско – парковото изкуство обекти в България, а именно дворцовите паркове и техните компоненти.
- предложението за актуална стратегия за опазването на парковете днес
- разкриването на нови извори и уточняването на датировки и авторство на проекти в обследваната проблематика;
- подборът и публикацията на данни, открити планове и схеми;
- създаването на периодизация на парка в Евксиноград;

Ключова част от изследването е проследяването развитието на растения, масиви и композиции през един относително дълъг период от време (на практика най-дългият в българската история), Това е възможност да се анализират и открият множество позитиви и негативи по отношение на прилаганите мерки по време на създаването и поддържането на тези паркове.

Избраната тема е първоначално разкрита и очертана като проблемно поле при дейности в областта на опазването на културното наследство, а нейната последваща научна разработка представлява висококачествено концептуално надграждане. Намирам структурата на дисертацията за фокусирана в проблема от научна гледна точка и същевременно за добър пример по отношение на съвременните ландшафтни и архитектурни изследвания на сгради и съоръжения. Крос-културалният анализ на историческата и социалната динамика на епохата и технологията (изложен в текста стриктно във връзка с обекта на изследването) е фундамент за извличането на закономерности и направления по отношение развитието на дворцовите паркове. Изводите, предвидени в края на всяка част, разкриват есенцията, обобщават приносите и синтезират, ключови за предмета, наблюдения, тенденции и тезиси.

Авторът на дисертацията е детайлно и внимателно запознат с научната литература в областта, с актуалните проучвания и научни тези. В труда е извършена огромна работа по отношение на събирателство, заснемане и систематизация на документен материал във връзка с обекта на изследване. Същевременно, данните и разработките в него са успешно подбрани и класифицирани в процеса на изграждане и защита на авторска научна гледна точка. Според мен дисертационният труд е особено актуална и необходима отправна точка за създаването на обективна картина на развитие на дворцовата паркова типология в България и Европа през XIX и XX век.

Събраната информация може да се ползва и при обучение по история и теория на градинско – парковото изкуство, а също така и при други дисциплини, свързани с архитектурата, естетиката, културологията, приложните изкуства и др. Резултатите на труда са полезни при избора и провеждане на реставрационни и охранителни мероприятия в България, както и в разработки свързани с дендрологията и интродуцирането на декоративни видове.

Като критически бележки и предложения мога да отбележа следните неща:

- въвеждането на отделните личности свързани с историята на парковете е на моменти трудно проследимо. Към приложенията може да бъде добавен списък с основните действащи лица - с техните имена, професия, рождена дата - по отношение на разглежданите обекти.
- За да се получи по-добър баланс на текста в отделните части, трета и четвърта част могат да бъдат обединени при бъдеща публикация

Направените бележки обаче никакъв случай не намаляват стойността на изследването. Оценявам положително и високо извършените от Цветелина Николова Йорданова дългогодишни проучвания и постигнатите в дисертационния труд научни резултати. Считаю, че дисертацията ѝ се характеризира с оригиналност и изчерпателност, и е приносна за ландшафтната и архитектурната история и теория, както и в областта на опазване на архитектурното наследство. Апелирам за своевременната ѝ публикация.

Убедено гласувам за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Цветелина Николова Йорданова за нейната дисертация “Ландшафтно-устройствени, композиционни и дендрологични особености на дворцовите паркове в България. (Сравняването им с аналози в Крим)”.

